

KATEDRALA S BISKUPSKOM PALAČOM

Lenucijeva potkova, te više reguliranih gradskih predjela izvan nje. Taj se razvoj nastavio na urbanu matricu iz 1887, koja je ostala element svih kasnijih regulacija grada. Arhitektura toga doba slijedi tek urbano-prostorne zamisli odgovarajući vremenu historicizma koje će u mnogo primjera trajati sve do I. svj. r. Oko 1900-tih god. novi se secesijski stil ugrađuje u urbano zaokružen sustav donoseći mu nove vrijednosti. Grade se cijeli potezi ulica (Mrazovićeva, donji dio Gajeve), skupine objekata (R. Lubynski u Prilazu Gj. Deželića 42, 44 i 46) i više pojedinačnih zgrada, ali još uvijek veći dio izgradnje stambenih i javnih zgrada proistječe iz kasnoga historicizma. U prvom je desetljeću ostvareno nekoliko izvanrednih secesijskih djela koja u potpunosti odgovaraju novom vremenu raskida s historicizmom i otvaraju putove kasnijoj modernoj arhitekturi. Ona u sebi sadrže već nova načela funkcije i konstrukcije pa su preteča modernizma (Etnografski muzej V. Bastla, 1903; Dječja bolnica u Klaićevoj I. Fischera, 1908; Sveučilišna knjižnica R. Lubynskoga, 1911–13). Više je zgrada koje s efektним pomodnim secesijskim pročeljima (kuća Kalina, ugao Masarykove i Gundulićeve ul.) oponiraju historicizmu, premda po arhit.

prostornom sklopu slijede historicističke sheme. Pojedini arhitekti, Wagnerovi daci, traže put k novom arhit. izrazu: V. Bastl (tržnica Dolac, 1927; Prirodoslovno-matematički fakultet na Marulićevu trgu 20, 1928; Viša komercijalna škola u Zvonimirovoj ul., 1928) i V. Kovačić, koji već 1900. piše pamfletski tekst »Moderna arhitektura« u kojemu postavlja načela nove arhitekture što ih provodi u praksi (dvostruka kuća u Masarykovo 21–23). Kovačić tada gradi više stambenih zgrada (kuća Frank na Mažuranićevu trgu, 1913), crkvu Sv. Blaža (1910–13), poslovne zgrade (palače Slaveks na Svačićevu trgu, 1920. i Eksploatacija na Trgu hrvatskih velikana, 1922), te zgradu Burze (1923–24). Značajna je djelatnost Kovačićevih suvremenika E. Šena (palača Croatia na uglu Masarykove i Preradovićeve ul., 1910; stambeno-poslovna modernistička zgrada u Gundulićevoj 34, 1923; kuća Vasić u Gundulićevoj ul., 1928) i H. Ehrlicha (blok nadarbine zagrebačke nadbiskupije u Martićevoj ul., 1927; modernistička stambeno-poslovna zgrada u Gajevoj 2, 1923). Dvadesetih se god. javljaju već zrele ideje o funkcionalizmu i konstruktivizmu te su mnoge gradnje na tome tragu. Više zanimljivih objekata iz toga doba mogu